

FOTO: Sergey Nivens - Adobe stock

Posledně jsem vám slíbil, přátelé, že si řekneme něco málo o nových nebezpečích a potížích, se kterými se křesťanství muselo potýkat na sklonku starověku. Tentokrát již to nebyla hrozba vnějšího nepřítele. Problémy začaly uvnitř.

Už od prvních křesťanských staletí se objevovaly spory o to, čemu vlastně coby křesťané věříme, co vyznáváme – a jak také dobrého Boha oslavujeme. Řešili je ve svých listech apoštolové Pavel a Jan, zabýval se jimi mimo jiné takéčený „apoštolský koncil“ v Jeruzalémě a v dalších generacích se k nim vyjadřovali světcí, biskupové a papežové.

Možná nám to všechno připadá jako dávné a nedůležité spory, čistě teoretické otázky, akademické debaty. Nezapomínejme ovšem, že tyto „teoretické otázky“ mají velmi praktické důsledky a velmi konkrétní dopady pro jednotlivé lidské životy.

Již v 2. století k tomu napsal sv. Teofil z Antiochie velmi zajímavá slova: „Řekneš-li: »Ukaž mi svého Boha,« odpovím ti: »Ukaž mi svého člověka, a já ti ukázu svého Boha.«“ Jinak řečeno: to, co vyznáváme o Bohu, a to, co si myslíme o člověku, o lidech, o sobě samém i o druhých, spolu velmi úzce souvisí. A naše pochopení toho, kým je pro nás Bůh a co znamená být člověk, stojí a padá s naší vírou v Ježíše Krista, Boha a člověka v jedné osobě.

OPRAVDU ČLOVĚK?

Ještě za života apoštolů se objevila jedna zvláště znetvořená podoba křesťanství – dá-li se vůbec o křesťanství mluvit. Tomuto širokému názorovému proudu se říká gnosticismus neboli gnóze – v řečtině to slovo znamená „poznání“. Jeho vyznavači totiž tvrdili, že jen oni mají „správné poznání“, jen oni „skutečně vědí“.

Jenže podle tohoto „vědění“ se Bůh vůbec nestal člověkem, tvrdili gnostikové. Bůh je přece nehmotný – a s něčím tak nízkým, hrubým a nečistým, jako je hmota, se určitě nemohl kompromitovat. To podstatné je přece duchovní, nehmotné, neviditelné...

Důsledek? Pohrdání tělem, pohrdání hmotou, pohrdání člověkem. Nenávisť vůči tomu, co je skutečně lidské. A pochopitelně odmítání myšlenky, že by se Bůh vtělil. Tím pádem by bylo zcela zbytečné konat jakoukoli bohoslužbu, která oslovuje lidské smysly – zrak, sluch, natož chuť... Škrtli jsme liturgii, škrtli jsme ministrování.

Naštěstí se proti této karikatuře postavili již apoštolové – důvěrně známá jsou nám slova Janova evangelia: „A Slovo se stalo tělem a přebývalo mezi námi. Viděli jsme jeho slávu, slávu, jakou má od Otce jednorozenný Syn, plný milosti a pravdy.“ (Jan I, 14) A velice se mi líbí slova jistého teologa z 20. století, který v souvislosti s tím, že se Bůh vtělil ve hmotném světě a přijal hmotné lidské tělo, mluví o „posvátné hmotě“.

OPRAVDU BŮH?

Jenže nezůstalo jen u toho. Na samém konci 3. století vystoupil jeden teolog s jiným tvrzením. I pro něj bylo obtížné přimnout, že by se Bůh stal člověkem – že by se Stvořitel stal součástí svého stvoření. Šel na to však jinak.

Tento učenec – jmenoval se Arius – se rozhodl vyjít z vyznání víry v jediného Boha. Ovšem odmítl skutečnost, že Bůh žije ve společenství – že je Otec, Syn a Duch Svátý. Pro Aria byl jediným a skutečným Bohem pouze Otec. Syn, který se stal člověkem, pro něj nebyl Bůh v pravém slova smyslu; Kristus byl pouze jakýmsi „nižším božstvem“, zbožštělým člověkem. Arius o Božím Synu dokonce říkal: „Byla doba, kdy nebyl.“

Toto učení – podle zakadatele nazývané „arianismus“ – se velice rychle šířilo po

tehdejším známém světě. Bylo dokonce velmi sympatické římským císařům (o jejichž skutečném křesťanském přesvědčení bychom mohli dlouho diskutovat). Vypadalo totiž jako velmi vhodná ideologie pro řízení římského státu: jeden Bůh na nebi – jeden císař na zemi. Jedna Říše, jeden Národ, jeden Vůdce. A není-li Bůh jednota v mnohosti a mnohost v jednotě, proč si lámat hlavu s něčím takovým jako různost názorů, dělba moci...? A to je nesmírně nebezpečné – tenkrát stejně jako dnes.

A krom toho – není-li Ježíš skutečným Božím Synem v pravém slova smyslu, jak mohu já doufat, že se skrze Krista stanu já Božím dítětem v pravém slova smyslu? Je-li nepřekročitelná propast dokonce mezi Otcem a Synem, oč větší propast musí být mezi Bohem a mnou? Může se takový Bůh stát mým Otcem? Mohu já k takovému Bohu volat jako k Otcí? Mohu se já nazývat Božím dítětem?

Tyto otázky otráslas církvi velmi silně. Proto se roku 325 ve městě jménem Nikaia neboli Nicea v Malé Asii sešli biskupové z tehdejšího známého světa – z celé církve, aby hledali správné odpovědi. Tomuto shromáždění biskupů se říká koncil. A protože se tehdy známému světu říkalo řecky oikúmené (což znamená doslova „obydlený svět“), nazýváme takový koncil ekumenický.

Tento koncil jednoznačně rozhodl ve prospěch skutečného, autentického křesťanství (a tedy v neprospěch arianismu). Koncilní otcové kromě několika výjimek se shodli na společném vyznání víry. To se pak stalo základem pro vyznání dalšího velkého koncilu, který se konal roku 381 v císařském městě Konstantinopoli. A toto vyznání vyslovujeme každou neděli při bohoslužbě: vyznání víry v Boha, který je společenství Osob – a který právě proto také nás zve do svého společenství: do vnitřního života Otce, Syna a Svatého Ducha.

Kéž toto pozvání přijmeme!

MALÝ VELKÝ MUŽ

PŘÍBĚH ADOLFA KAJPRA

KRESBA: CZINA

TEXT: ZBYNĚK PAVIENSKÝ

DÍKY PANU HOFFMANOVÍ, KTERÝ V MLADÉM ADOLFU KAJPROVI ROZEZNAL VELIKÝ TALENT, MOHL ADOLF, DO TÉ DOBY MLYNÁŘSKÝ UČEŇ, ZAČÍT STUDOVAT.

